



**CAN GLASS BE USED  
FOR MEAT  
AND DAIRY?**

Source Materials  
Rabbi Efrem Goldberg  
[reg@brsonline.org](mailto:reg@brsonline.org)

במדבר (1) BAMIDBAR

וַיֹּאמֶר אֶלְעָזָר  
הַכֹּהֵן אֶל־אֲנָשֵׁי הַצֵּבָא הַבָּאִים לְמַלְחָמָה וְאֵת חֻקַּת  
כב הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: אֲךָ אֶת־הַזָּהָב וְאֶת־  
הַכֶּסֶף אֶת־הַנְּחָשֶׁת אֶת־הַבְּרִזְלִים אֶת־הַבְּדִיל וְאֶת־  
כג הָעֵפָרֶת: כָּל־דָּבָר אֲשֶׁר־יָבֵא בָאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בָאֵשׁ וְטָהַר  
אֲךָ בְּמֵי נְדָה יִתְחַטֵּא וְכֹל אֲשֶׁר לֹא־יָבֵא בָאֵשׁ תַּעֲבִירוּ  
כד בְּמַיִם: וְכַבֵּסְתֶם בְּגֵדֵיכֶם בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי וְטָהַרְתֶּם וְאַחַר  
כה תָּבֹאוּ אֶל־הַמַּחֲנֶה:

<sup>21</sup> Elazar the Kohen said to the men of the legion who came to the battle, "This is the decree of the Torah, which HASHEM commanded Moses: <sup>22</sup> Only the gold and the silver, the copper, the iron, the tin, and the lead — <sup>23</sup> everything that comes into the fire — you shall pass through the fire and it will be purified; but it must be purified with the water of sprinkling; and everything that would not come in the fire, you shall pass through the water. <sup>24</sup> You shall immerse your garments on the seventh day and become purified; afterward you may enter the camp.

## (2) KASHRUS Kurrents (Star-k)

Glass is one of nature's most versatile products created from some of nature's most prevalent raw materials: sand, soda and lime. In the food industry glass applications are extremely diverse. Glass can be made into delicate drinking glasses as well as tough heat resistant ceramic cook tops withstanding temperatures over 1000 degrees F.

How is glass made? Basically, the raw ingredients are heated and melted in a large furnace. The molten glass is shaped, blown, or pressed into its desired shape. The finished product is then annealed in an annealing oven and tempered to give the newly formed glass strength and durability.

Although glass can be made to be stronger and less porous than steel, the Halachic status of glass remains enigmatic. On the one hand, Chazal recognized the fact that glass is tough, resistant and non-porous. On the other hand, glass raw materials are the same as earthenware, that is very porous, extremely absorbent and unable to be Kashered, if used in a non-kosher food application.

③ נג' אב' 16  
SHABBAS  
15b

The Gemara previously (14b) cited a Baraisa which mentioned five decrees passed by early Tannaim. Having completed its discussion of the first decree (the *tumah* of the Lands of the Nations), the Gemara now proceeds to discuss the next decree, namely, that of *tumah* of glassware.<sup>[28]</sup>

מאי טעמא גזור בהו רבנן - As regards glassware, קלי זכוכית - what is the reason that the Rabbis decreed that it is susceptible to *tumah*?<sup>[29]</sup>

The Gemara answers:

אמר רב יוחנן אמר ריש לקיש - R' Yochanan said in the name of Reish Lakish: הואיל ותחלת בריתן מן החול - Since its very formation is from sand<sup>[30]</sup> - שוינהו רבנן בכלי חרס - the Rabbis placed it in the same category as earthenware.<sup>[31]</sup>

④ נג' אב' 18  
AVODA  
ZARAH  
75b

אמר רב אישי  
הני כלי זכוכית \*הואיל וכי נשתבר יש  
להן הקנה ככלי מתכות דמו קוניה פליגי  
בה רב ארא ורבינא חד אמר כחחלתו וחד  
אמר כסופו \*והלכתא כסופו \*

R. Ashi said: Utensils of glass, since they can be repaired when broken, are like utensils of metal. As for a glazed utensil R. Aha and Rabina differ; one maintains [that it must be treated] according to its original state, while the other maintains [that it must be treated] according to its final state. The legal decision is [that it must be treated] according to its final state.

זכוכית - טעמא דלא  
להניח ולעשותו כלי :

⑤ RASHI

⑥ אב' אב' 17  
נא  
(1:16 נ)  
AVOS  
O' REBBE  
NASSON

ן שלשה דברים בכלי חרס בולע  
ואינו פולט ואינו טבאיש כל מה שבתוכו . (ג) שלשה דברים בכלי זכוכית אינו  
יבולע (ואינו פולט) ומראה כל מה שבתוכו במקום חם במקום צונן צונן :

6. There are three characteristics of an earthenware vessel: it absorbs, it does not exude, and it does not taint what is in it.

There are three characteristics of a glass vessel: It neither absorbs nor exudes, it exposes to view whatever is in it,<sup>14</sup> and in a hot place it is hot while in a cold place it is cold.



SHULCHAN ARUCH (12) חנוכה (א) חנוכה

כו שכלי

זכוכית, אפילו (קנא) מכניסין לקיום (קנב) הוצא פלו משתמש בהם בחמין, אין צריכין שום הקשר, (קנב) שאינם בולעים, ובשטיפה בעלמא סגי להו: הגה (קנד) ויש מחמירין ואומרים דכלי זכוכית אפילו הגעלה לא מהני להו, (קנה) וכן (נד) המנהג באשכנז (קנו) ובמדינות אלו (סמ"ג ואגור). וכן פלי"קס"ף שיש בתוכן התוף זכוכית שקורין גישמעלצ"ט (קנו) אין להגעילו, (קנה) אצל מבחץ (קנט) אינו מדיק (תה"ד סימן קלג):

SHULCHAN ARUCH (13) חנוכה (א) חנוכה

והנה מרן השלחן ערוך (סי' תנא סעיף כו) פסק כדעת רוב הפוסקים שכלי זכוכית אינם בולעים כלל, ואינם צריכים שום הכשר, אלא די להם בשטיפה והדחה. ע"כ. והעידו גאוני ספרד שכן מנהגינו בארץ ישראל ובכל מלכות תוגרמא להשתמש בכלי זכוכית ישנים על ידי שטיפה והדחה בלבד. וכמבואר בכנסת הגדולה, ובפרי חדש, ובשלחן גבוה, ובשער המפקד. ועוד.

SHULCHAN ARUCH (15) חנוכה (א) חנוכה

נ ורכינו הרמ"א חולק בזה, וז"ל ויש מחמירין ואומרים דכלי זכוכית אפילו הגעלה לא מהני להו וכן המנהג באשכנז ובמדינות אלו ע"ל והמעם דכיון דבריותן מחול דינם ככלי חרס

MISHNA BRURA (14) חנוכה (א) חנוכה

(קנד) ויש מחמירין. השעם, דסביבא להו דכלי זכוכית הואיל ותחלת ברתו מן החול, הרי הוא ככלי חרס שאינו יוצא מידי דפיו לעולם ואפילו על ידי הגעלה, (קנב) ואף על גב דתשמישו בצונן, מפל מקום לפעמים משתמשין בהן בחמין, (קנד) וקמו שכתב בסעיף כה בהג"ה דחוששין אף לתשמיש שאינו קבוצ:

SHULCHAN ARUCH (16) חנוכה (א) חנוכה

ונראה שאף לפי מנהג אחינו האשכנזים שנהגו להחמיר בכלי זכוכית להשוותם לכלי חרס, מכל מקום יש לומר שטעם החומרא שלהם כמ"ש הגאון יעב"ץ במור וקציעה (סי' תנא), שיש לחוש בכלי זכוכית שמא יחוס עליהם פן יתפקעו ברותחים, לכן אין להתירם בהגעלה. וזכה לכיון למעמו של הרא"ה המובא ביהודושי הריטב"א (פסחים ל:): הנ"ל. לפי זה יוצא שכלי פיירקס ודורלקס מועילה בהם הגעלה במים רותחים, מכיון שהדבר ברור שיחזיקו מעמד ברותחים. וכמו שפסק בשו"ת חבלים בנעימים ח"ד (סי' ו) הנ"ל. וכן פסק הגאון רבי מרדכי בריסק הי"ד בשו"ת ירושת פליטה (סי' כ). ועל צד היותר טוב יגעילם שלש פעמים במים רותחים. וראה עוד בזה בשו"ת מנחת יצחק (סי' פו). ובשו"ת ציץ אליעזר חלק ט' (סי' כו). ושו"ת ישכיל עבדי חלק ה' (חיו"ד סי' יג אות ח). ובשו"ת מהר"י שמו"ף (סי' פח). ובשו"ת שבט הלוי (חיו"ד סי' מג).

א"ב הגמל (17) HAGA'AS KEILIM

לדעת חכמי אשכנז והרמ"א האוסרים להגעיל לפסח כלי זכוכית שהשתמשו בהם  
חמץ, מה יהא דין כלי זכוכית בשאר איסורים, נחלקו בזה האחרונים וה' שיטות בדבר:  
 א) אינם בולעים כלל ומותרים אף לכתחילה (אחר שידחם); ב) אע"פ שאינם בולעים  
 כלל אסורים לכתחילה, שמא לא ידחם היטב; ג) בולעים וטעונים הגעלה; ד) בולעים  
 ואין הגעלה מועיל להם, ככלי חרס; ה) בולעים קצת ולכתחילה אסורים.

א"ב (18) SHULCHAN ARUCH

ח [כה] כ"י יש מי שאומר שלא החמירו בשביל  
 שמכניסו לקיום (י) אלא בכלי (יד) חרס בלבד  
 [כז] כ"י ויש מוסיפים של עין ושל עור [כז] כ"י ויש מי  
 שמוסיף של אבן ושל מתכת וכן ראוי לנהוג  
 (יא) כג [כה] כ"י אבל של (טו) זכוכית לדברי הכל  
 אין מחמירים בו בשביל שמכניסו לקיום:

א"ב (19) HAGEN AVRAHAM

מש וכן המנהג • הכל נדעבד לין להחמיר (ד"מ) כ"י חס הוא השמישו כזונן חס"י כזה כנפסל ככר זהם השמישו בחמין עכ"פ נדעבד  
 מכני הגעלה ונ"ל דהם עמד בו חמץ מע"ל דינו כהשמישו בחמין כמש" ס"ו ומכ"ש שאותן שמימין כסן יין שרף לקיום והין לרמותו ליי"י עכ"ד ס"י קל"ס  
 ס"ה דכמה קולות הקילו כיי"י משא"כ בחמץ פסל"א:

א"ב (20) ARUCH HA'SHULCHAN

ורפ"ז גם עירוי אינו מועיל  
 דעירו לא עדיף מהגעלה ונראה דזה אינו אלא בשהשתמשו  
 בהם בחמין דאלו בצונן למה כיי"י לא החמיר בירוד  
 שם ולפ"ז וודאי דכל כלי שתייה מזכוכית מהני עירוי  
 נ' ימים דאלו שמהמשין בחמין לא נכנס בהם חמץ  
 ואף אם אולי נכנס באקראי לית לן בה וכן אנו מודין  
 הלכה למעשה ואפילו כוסות של זכוכית ששותין בהם  
 יי"ש כיון שאין התשמיש אלא לשעה קלה לית לן בה

פימן כה

ברין כלי זכוכית והכשרם

ב"ה, יום א' פ' כי תשא תרצ"ה

לכבוד הה"ג המפורסם מהר"ב וואלף שליט"א

יסלח לי את אחורי, כי הייתי טרוד בתשובות שאלות שהקדימו לבוא אלי. ובדבר כלי זכוכית הבטוחים מאש (פויער — פעסטע) איך דינם לענין חמץ בפסח ולענין בשר בחלב.

הנה ידועה מחלוקת המחבר והרמ"א בשו"ע או"ח סי' תנ"א סעי' כ"ו לענין כלי זכוכית, שדעת המחבר להקל אפילו משתמש בהם בחמין, משום דלא בלעי אף ע"י בישול, ודעת הרמ"א להחמיר, שאפילו הגעלה לא מהני. והטעם, משום דדינם ככלי חרס, מכיון שתחלת ברייתם מן החול. וזהו רק אם נשתמש בהם בחמין, אבל אם הי' תשמישו בצונן מותר בלא הגעלה אף להרמ"א, כמ"ש במג"א ס"ק מ"ט ע"ש.

ומעתה, בכלי זכוכית הבטוחים מאש שמבשלין בהם, להרמ"א גם הגעלה לא מהני להם

דינם כלי חרס. אלא שבשו"ע יו"ד סי' קל"ה סעי' ח' מיקל המחבר בכלי זכוכית אפילו מכניסו לקיום, עו"ש ובט"ז ובש"ך משום דקשה ושוע ובליעתם מועטת מכל הכלים. והנה על דין זה לא העיר הרמ"א כלום ומשמע שמסכים אל המחבר בזה. ולכאורה לפי שיטתו להחמיר בזכוכית כמו בכלי חרס הי' לו להחמיר גם ביין נסך במקום שמכניסו לקיום שה"ה כתשמישו בחמין. אמנם יש לומר שרק בי"ג הקילו, כמ"ש המג"א ס"ק מ"ט.

אולם מצאתי בכה"ג יו"ד סי' קכ"א, שהרמ"א לא החמיר אלא לענין פסח, אבל לא בשאר איסורים. וכן הביא באו"ח סי' תנ"א ובשד"ח מערכת הא אות כ"ט בשם ספר קהל יהודא, שהומרת הרמ"א אינה אלא לענין חמץ, אבל לא בשאר איסורים.

ולפי"ז בבשר וחלב יש להקל כהמחבר ולהתיר ע"י עירוי, משא"כ בחמץ בפסח יש להחמיר ולא להתיר אפילו ע"י הגעלה. ולענין הכשר כלי זכוכית הנקחים מעכ"ם עיין בשו"ת מהר"ם ש"ק יו"ד סי' קמ"א, וקצרת.

ידידו ומכבודו

היאל יעקב וויינבערג

. On the other hand, Rabbi Aaron Felder (*Oholei Yeshurun* p. 87 n. 82) cites Rabbi Moshe Feinstein who accepts the opinion that glass utensils do not absorb even hot foods and need not be *kashered* for non-Passover use.<sup>13</sup>